

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента,

доцента кафедри фінансів ім. С.І. Юрія

Західноукраїнського національного університету

ВАСИЛЕВСЬКОЇ ГАЛИНИ ВАСИЛІВНИ

на дисертаційну роботу ГОРВАТ ТЕТЯНИ ЮРІЇВНИ

**на тему «ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

**зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Фінансове регулювання діяльності релігійних організацій є важливим елементом забезпечення прозорості, ефективності та законності їх функціонування. Релігійні організації відіграють значну роль у соціальному та культурному житті суспільства, здійснюючи благодійну, освітню та інші види діяльності, що потребують належного фінансового управління.

Одним з основних аспектів фінансового регулювання є забезпечення прозорості фінансових потоків релігійних організацій. Це досягається через встановлення обов'язкових правил обліку та звітності, що дозволяють контролюючим органам та суспільству отримувати достовірну інформацію про доходи, витрати та джерела фінансування. Прозорість є запорукою довіри до релігійних організацій з боку їхніх членів, донорів та держави.

Податкові пільги та звільнення від податків є ще одним важливим аспектом фінансового регулювання. У багатьох країнах релігійні організації мають право на податкові пільги, що сприяє їхньому розвитку та підтримці благодійних програм. Однак, такі пільги вимагають ретельного контролю та звітності, щоб уникнути зловживань та неправомірного використання фінансових ресурсів.

Також важливою складовою фінансового регулювання є контроль за

використанням благодійних пожертвувань. Релігійні організації часто залежать від добровільних внесків своїх прихожан та інших донорів, тому необхідно забезпечити, щоб ці кошти використовувалися відповідно до задекларованих цілей. Це підвищує довіру до релігійних організацій та сприяє залученню нових пожертвувань.

Фінансове регулювання повинно також враховувати специфіку діяльності релігійних організацій, забезпечуючи баланс між контролем і свободою дій. Це важливо для підтримки їхньої незалежності та здатності виконувати свою духовну місію.

Таким чином, фінансове регулювання діяльності релігійних організацій є комплексним процесом, який включає забезпечення прозорості, дотримання податкових норм, контроль за використанням благодійних коштів та врахування специфіки релігійної діяльності. Це сприяє зміцненню довіри суспільства до релігійних організацій та їхньої ефективної роботи у сфері благодійності та соціальної підтримки. Зазначене підкреслює актуальність та практичне значення дисертаційної роботи Горват Тетяни Юріївни на тему «Фінансове регулювання діяльності релігійних організацій».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Структура дисертаційної роботи є логічною, кожен із її розділів супроводжується відповідними висновками. Розв'язання поставлених завдань базується на результатах аналізу широкого кола джерел, які репрезентують західну й вітчизняну наукову думку та оприлюднені в наукових публікаціях здобувачки.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Горват Тетяни Юріївни, насамперед слід відзначити досить вдалий вибір методичного інструментарію, що дозволив забезпечити цілісність, міжгалузевий характер і логічний виклад матеріалу.

Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи. Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в представленні методичного та практичного інструментарію для покращення фінансового регулювання діяльності релігійних організацій з урахуванням трансформаційних змін

сьогодення та цифровізації.

До найбільш вагомих наукових результатів потрібно віднести такі результати:

обґрунтовано науково-методичний підхід до оцінювання дієвості фінансового інструментарію регулювання діяльності релігійних організацій в контексті трансформаційних змін та цифровізації, який на відміну від існуючих, враховує саме особливості господарської діяльності релігійних організацій, оцінку факторів впливу на фінансове регулювання діяльності релігійних організацій, особливості трансформаційних змін та цифровізації. Представлений методичний підхід дає змогу систематизувати процес управління фінансами, підвищити прозорість і підзвітність, а також забезпечити ефективне використання ресурсів. Такий підхід сприяє стабільному розвитку релігійних організацій і зміцненню їхньої фінансової стійкості в умовах сучасних викликів;

розроблено та удосконалено послідовність проведення аналізу джерел формування та використання фінансових ресурсів релігійних організацій, який на відміну від існуючих, розділено на 6 етапів та дозволяє визначити особливості діяльності релігійних організацій, а також виявити основні джерела доходів, оцінити структуру витрат та розробити стратегії для оптимізації використання ресурсів. Такий послідовний та систематичний підхід до аналізу джерел формування та використання фінансових ресурсів релігійних організацій дозволяє забезпечити прозорість, підзвітність та ефективність їхньої фінансової діяльності;

запропоновано обґрунтування моделі планування фінансового регулювання діяльності релігійної організації, яка на відміну від існуючих, охоплює всі ключові аспекти фінансового управління: від визначення цілей і формування бюджету до аналізу, прогнозування, контролю і управління ризиками. Використання математичних методів і фінансових інструментів дозволяє підвищити ефективність управління фінансами, забезпечити прозорість і підзвітність, що в свою чергу сприяє стабільності та розвитку релігійної організації;

представлено науково-теоретичний підхід щодо альтернативних

каналів залучення фінансових ресурсів, що на відміну від існуючих, базується на визначенні характерних особливостей релігійних організацій та враховує сучасні моделі фінансування такі, як краудфандинг, грантрайтинг, фандрайзинг та ендавмент.

Наукова обґрунтованість одержаних результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції мають достатню наукову обґрунтованість, що підтверджується логікою побудови та методологією дослідження, аргументацією наведених доказів, мотивованим використанням теоретичної, практичної та законодавчої бази, глибоким аналізом широкої інформаційної бази за темою дисертаційної роботи.

Відповідно до поставленої мети в дисертації було вирішено комплекс завдань, що дозволило узагальнити теоретичні положення та на основі проведених досліджень розробити науково-методичні та практичні рекомендації щодо фінансового регулювання діяльності релігійних організацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методичних рекомендацій щодо фінансового регулювання діяльності релігійних організацій, оцінювання їхньої діяльності та формування дієвого інструментарію фінансового регулювання на основі світового досвіду та з урахування сучасних процесів трансформацій. Наукові розробки, висновки та практичні рекомендації автора були використані в практичній діяльності Закарпатської обласної військової адміністрації Департаменту стратегічних комунікацій, національностей та релігій (довідка №01-07/150 від 15.03.2024 року); Ужгородської української богословської академії (довідка №21-3/03-24 від 21.03.2024 року); Парафії на честь Святого апостола українського Андрія Первозваного Мукачівсько-карпатської єпархії Православної церкви України (довідка №22-2/04-24 від 22.04.2024 року); Православна церква України Мукачівсько-карпатська єпархія (довідка №17-2/04-24 від 17.04.2024 року).

У цілому, робота є систематизованою, а етапи дослідження – взаємопов'язаними. Мета дисертаційної роботи була досягнута, що підтверджується обґрунтованими висновками та рекомендаціями.

Дискусійні положення та зауваження до роботи. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, її наукову новизну, теоретичну та практичну цінність загалом, поряд із зазначеними вище вагомими результатами слід наголосити, що в роботі мають місце окремі положення, які є дискусійними та потребують обговорення.

1. У підрозділі 2.3 представлено послідовність оцінювання джерел формування та використання фінансових ресурсів релігійних організацій. Представлена послідовність підкреслює особливість саме регулювання діяльності релігійних організацій. При цьому робота значно б виграла, якщо б автор запропонував порівняння з оцінювання джерел формування та використання фінансових ресурсів організацій представників іншої сфери діяльності.

2. У підрозділі 3.1. автор демонструє п'ять моделей стратегічного планування, однак графічно подає тільки одну з них. Вважаємо, що доцільним було б зобразити графічним методом усі вищезгадані моделі.

3. У підрозділі 3.1. автор пропонує базовий метод планування фінансово-господарської діяльності релігійних організацій, метою якого є їх стабільне функціонування та розвиток. Разом з тим, визначені етапи такого плану є достатньо формалізованими та, на нашу думку, вимагають розширеного тлумачення для розуміння саме регулювання діяльності релігійних організацій.

4. У підрозділі 3.2 автор представляє альтернативні канали залучення фінансових ресурсів. Представлені висновки за цим підрозділом мають науковий та практичний інтерес. При цьому представлення порівняльної характеристики та висновків щодо залучення кожного з інструментів в конкретній ситуації значно б прикрасило дисертаційне дослідження.

5. У підрозділі 3.3. автор, представляє світовий досвід в сфері фінансового регулювання діяльності релігійних організацій. При цьому відсутні позитивні риси, які може перейняти саме вітчизняна практика фінансового регулювання. Зазначимо, що врахування даного зауваження значно б підсилило обґрунтованість імплементації світового досвіду в сучасні українські економічні реалії.

Разом з тим, зазначені зауваження та дискусійні моменти не зменшують наукової та практичної цінності результатів дисертаційної роботи Горват Тетяни Юріївни, а також не впливають на загальну позитивну її оцінку.

Загальний висновок

Загальний висновок дисертації свідчить про те, що представлене дослідження є завершеним та самостійним внеском у економічну науку. Наукова новизна роботи виявляється у впровадженні новаторських методичних підходів, що дозволяють розширити розуміння процесу фінансового регулювання діяльності релігійних організацій. Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Дисертаційна робота «Фінансове регулювання діяльності релігійних організацій» повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор дисертації Горват Тетяна Юріївна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (Галузь знань 07 Управління та адміністрування).

Рецензент:

доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія

Західноукраїнського
національного університету

кандидат економічних наук, доцент

Галина ВАСИЛЕВСЬКА

Г. Василевської

Завіряю:
НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ *А. Сеник*